

сигурност всеки ден

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, +359 (0) 2 954 95 93,

www.babh.government.bg

Подготовка и отговор на Европейския орган по безопасност на храните, свързани с кризи при безопасността на храни и фуражи¹

Подготовката и отговорите на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA), свързани с кризи при безопасността на храни и фуражи са базирани на три стълба. На практика те са процедури за отговор на нуждата от спешни становища, спешни учебителни упражнения и оценки на спешните отговори на EFSA.

От създаването си през 2002г., EFSA е получила десет искания за спешна научна и техническа помощ, като всички те са получени през последните шест години. EFSA трябва да бъде напълно подготвена за да се осигури спешен научен и технически съвет, както и свързаната с това комуникация на риска. Подобна подготовка позволява на организацията да отговори бързо и ефикасно, с което да подпомогне риск мениджърите и да така да участва в защитата на европейските консуматори с цел предпазване от кризи по хранителната верига.

Искането за бърз отговор варира от един до 30 дни. Вида на помощта е за идентификация и характеристика на риска, оценка на излагане и спешна оценка на риска. Допълнително EFSA е получила един мандат за подпомагане при трасирането на източника при огнището от Шига-токсин продуцираща *E. Coli* (STEC).

Процедурата на EFSA за отговор на искане за спешен отговор (позната още като "Спешен наръчник") бе разработен от организацията на базата на по-ранния ѝ опит при подобни ситуации. Тя осигурява наръчник за необходимите практически разпределения за осигуряване на адекватността на EFSA при нужда от спешен съвет в случай на кризи с безопасността на храни и фуражи и от 2011г. е публикувана на сайта на EFSA (EFSA, 2010с). Документа дава направлението за идентифицирането на спешни ситуации, въвежда нивата на вътрешен отговор и обяснява как да бъде структуриран спешния съвет, какви стъпки да се следват, кои са действащите лица и техните действия. Ръководството е обновено в светлината на придобития опит от нуждите за спешни отговори както и от спешните обучения.

По отношение на кризисните обучения, EFSA използва тренировъчна програма за спешни съвети с цел да се подготви за кризи при безопасността на храни и фуражи. Програмата включва различни форми на обучение, като се включва персонала на EFSA, както и заинтересованите от работата на EFSA страни, в частност – компетентните органи на държавите-членки. Резултатите от обученията се публикуват на сайта на EFSA. Обученията през 2011г. използват пример на огнище на зоонозно заболяване и по стечение на обстоятелствата бе проведено седмици преди началото на огнището на Шига-токсин продуциращата *E. Coli* (STEC) в Германия и Франция.

При отговорите на спешни искания, ключов момент за осигуряване на спешен отговор е наличието на актуални данни, използване на експертиза и подходящи методи. Възможността за осигуряването на данни в кратък срок е силно увеличена посредством дейностите на EFSA

¹ Editorial: EFSA's Food and Feed Safety Crisis Preparedness and Response
Tobin Robinson, Head of EFSA's Emerging Risks Unit and Hubert Deluyker, Director of EFSA's Science Strategy and Coordination Directorate, European Food Safety Authority (EFSA), Parma, Italy

за събиране на данни, като базите данни за консумацията на храни, за химичните замърсители и тенденциите и източниците на зоонози, зоонозни агенти и хранителни токсикоинфекции.

Възможностите за експертиза в кратки срокове е възможна на първо време чрез служителите в различните панели на EFSA. По-нататъшна подкрепа оказват развитите от EFSA мрежи в различни области, а също и посредством Консултативния съвет и Фокалните точки.

Инвестирането в развитие и уеднаквяване на методите за оценка на риска в мирно време дава дивиденди по време на кризи. Най-общо, данните, събрани в мирно време, ако са събрани в уеднаквен и лесен за достъп формат, могат много лесно да се използват за бърз и детайлен отговор при спешни запитвания.

До сега, най-показателното спешно запитване, в което EFSA е била намесена е огнището на Шига-токсин продуциращата *E. Coli* (STEC O104:H4) в Германия и Франция през май-юли 2011г. Тогава повече от 3900 случая, свързани с огнището, са били докладвани на ECDC и WHO, включващи 47 смъртни случая и нареждащи огнището сред най-големите хранителни токсикоинфекции в Европа за десетилетия.

Спешният отговор на EFSA премина през 3 етапа:

- Първата фаза (24.05.2011-09.06.2011г.) включваше отговор за интернационализирането на чревните патогени в растителни материали;
- Втората фаза включваше работа на екипа на EFSA с Германските власти от 05.06 до 17.06.2011г. В тази фаза за първи път бе поискано служители на EFSA да работят в държава-членка. Това са хора с необходимата експертиза за случая, с достъчно ниво на владеене на местния език и добре запознати с въвлечените в работата по кризата организации на държавата-членка;
- Финалната фаза стартира с докладване на изолирания клъстер във Франция (24.06.2011г.) и участието на EFSA в координацията на ниво ЕС за проследяване на процеса между държавите-членки. Експерти от Германските власти по безопасността на храните бяха изпратени в EFSA да подпомогнат изготвянето на карта за трасиране на клъстера.

Във връзка с мандатите за осигуряване на научен съвет, EFSA е също намесена и в комуникацията на риска. Чрез комуникацията на риска навреме, открито и прозрачно, базирана на независим научен съвет, EFSA осигурява поведбряване на безопасността на храните в Европа и изгражда доверие на обществото в начина на оценка на риска.

Опита, натрупан при осигуряването на спешен съвет през последните 5 години и обученията, проведени през 2009-2011г. показват, че EFSA има зряло разбиране на планиране при кризи, както и добра подготовка за сграбчване на научния проблем и за прилагане на подходящите практики за оценяване и съветване при проблема.

Всяко ново спешно искане неизбежно ще постави уникални предизвикателства, уроците от които ще трябва да се интегрират в подготовката на обучения за бъдещи кризи и процедури с цел да се поддържа високо ниво, качество и отговорност.

Изготвил:

Д-Р ГЕОРГИ ЧОБАНОВ,

08.11.2012г.